

ЛННБ України ім.В.Стефаника

01148528 (Т)

2012

C.S.

МИХАИЛО ЛОЗИНСЬКИЙ.

ТІ, ЩО ВІД НАС ВІДІЙШЛИ.

Посмертні згадки.

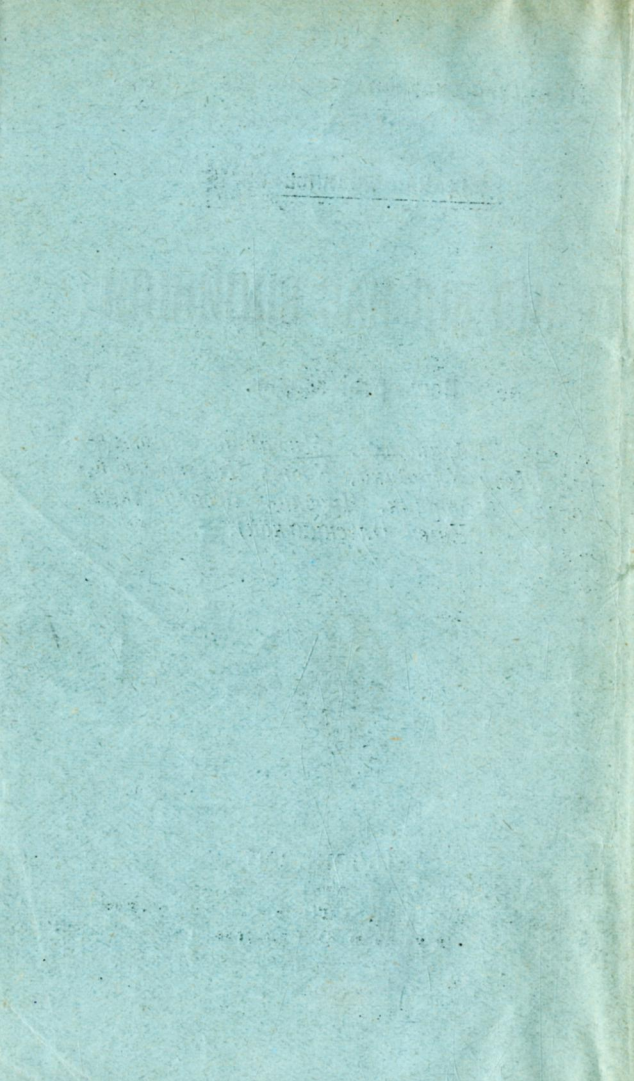
(Роман Сембратович, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Кость Паньківський, Ярослав Федорчук, Ярослав Весоловський, Євген Олесьницький).

У ЛЬВОВІ, 1917.

З друкарні Ставропольського Інститута
під управою Ю. Сидорака.

с. 169096

В. 1631

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. Ч. 162.

МИХАЙЛО ЛОЗИНСЬКИЙ.

ТІ, ЩО ВІД НАС ВІДІЙШЛИ.

Посмертні згадки.

У ЛЬВОВІ, 1917.

З друкарні Ставропільського Інститута
від урядою Ю. Сидерака.

9(сб-2-Зах.оби) „18.19“ (092) +
+8(с)У „19“ (09)

1/2

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

~~Львівська бібліотека
АН УРСР
№ И-35923~~

**Львівська бібліотека
АН УРСР
№ 26706**

B-1631

Отсе — кілька посмертних загадок, поміщених у свій час в періодичній пресі. Пускаю їх у світ так, як були написані під вражінем смерти. Нехай присаднують читаючій публиці тих, що своїм житєм заслужили собі на пам'ять у грядущих поколіннях, доки сеї задачі не переймуть основніші праці, які безперечно належать ся життю й заслугам бодай значної більшості постатий сеї збірки.

М. Л.

Львів, 14 листопада, 1917.

ЗМІСТ:

	Стор.
Роман Сембратович	5 11
Михайло Кацюбинський	12—18
Леся Українка	19—23
Кость Паньківський	24—27
Ярослав Федорчук	28—31
Ярослав Весоловський	32—42
Евген Олесницький	43—53

Роман Сембратович.

Коротке було його жите...

Вродив ся 1876 р. в священничій сімї. В гімназії належав, на скільки знаю, до того гуртка молодіжи, що зачитувала ся тодішніми радикальними виданнями, заналювала ся до роботи на селі в дусі радикальної програми, в вільні хвили заходила „нелегально“ в довколичні сільські читальні і переслідувана за те шкільними властями, тиняла ся від гімназії до гімназії, з пятном „політичних злочинців“, гублячи по тій дорозі найзавзятійших і найбіднійших, для яких не було місця в галицьких святинях просвіти.. Закінчивши щасливо ту дорогу матурою, якої кожний із таких „нелегальних“ жде як хвилі визволення, що дасть йому спримогу „легально“ зачитувати ся любими книжками і віддавати ся любій роботі, виїхав до Відня і записав ся на правничий виділ тамошнього університету.

Перші роки його побуту в Відні були присвячені роботі в тамошній „Січи“; засідав у відділі товариства, був мабуть навіть раз головою, давав відчити, захо-

дився разом з іншими коло святкованя 30-літнього ювілею істнованя „Січи“, що зазначився в літературі виданем альманаха з белетристичними працями бувших і тодішніх „Січовиків“, між якими є й нариси його пера. Крім того працював у віденськім робітницькім товаристві „Родина“, яке тоді мало радикальний напрям, був членом віденської радикальної організації, яка вважала себе частиною галицько-української радикальної партії. При тім читав, учився, — *non scholae, sed vitae*, не для іспитів, а для життя...

На ті часи припадають його перші публіцистичні праці в віденських газетах про галицькі справи. Хто знає, як тяжко молодому, незнайомому, початкуєчому публіцистови, без знайомств із потентатами преси, без протекції знайти доступ до столичних газет, той мусить признати, що покійний мав у тій справі незвичайне щастє. В 1898 р. виступає він уже звисним публіцистом, який після доповняючих виборів до парламенту з сільської курії округу Тернопіль-Збараж-Скалат, — коли кандидат радикальної партії, д р Іван Франко, поборюваний з незвичайною завзятістю іншими нашими партіями, не дістав мандату тіль-

ни завдяки крадіжки голозів на користь тодішнього правительственного кандидата д-ра Гладішовського, — кидає в двотижневнику „Die Wage“ смілий вивоз галицькій адміністрації і взиває австрійського міністра судівництва судовим процесом вивяснити ту справу.

Від тоді все частійше й частійше зустрічаємо ся в віденській пресі з його статями про наші справи, а коло 1900/1 р. бачимо вже також у заграничній німецькій пресі його статі — з початку з підписом „Galizischer Slave“, — які в галицько-польській пресі, як шляхотській, так і демократично-шовіністичній стягнули на його голову цілу повільну лайку. Видячи, як тяжко знайти приміщення в німецьких газетах статям про українські справи, закладає з початком 1901 р. тижневник „X-Strahlen“, які побіч справ цікавих для німецької і спеціально для віденської публіки, давали також багато місця українським справам. „X-Strahlen“ не могли одначе вдержати ся й не дотягли й до кінця року. Тимчасом імя Сембратовича в німецькій журналістиці стає що-раз більше звісне і він стає віденським кореспондентом звісної „Frankfurter Zeitung“. Тим самим його матеріальне становище було запевнене.

При кінці 1902 р. „Neuer Frankfurter Verlag“ видає його книжку „Polonia ingrediententa“, яка розкриває відносини польської шляхти і загалом прихильників Польщі „від моря до моря“ до українського народу. І знов ціла повінь лайки, не тільки від усеї польської преси, але також від галицько-української соціальної демократії (статя М. Ганкевича в „Волі“ п. н. „Націоналістичний сифіліс“, промови С. Вітика у Львові і на провінції і т. д.). Правда, сю публікацію годі вважати бездоганною. На багатий фактичний матеріал, якого зібране й опубліковане було безперечною заслугою покійного, кинув автор світло, яке робило книжку не тільки антишляхотською, але також по часті антипольською і герmanoфільською. А се з огляду на положене польського народу в Німеччині прикро вражало. Та на жаль не знайшов ся ніхто, хто в нашій пресі виказав би справедливо хиби і прикмети книжки, тільки посипали ся похвальні пеани і лайка. Бо в нас як хвалять, то хвалять, а як лають, то вже раз лають...

З початком 1903 р. założено „Ruthenische Revue“. Сембратович покликав її до життя (тоді, крім нього, не було редактора для такого видавництва) і з ним

пішла вона до гробу. „Ruthenische Revue“ була редагована, безперечно, не без недостач, але треба зважити, що з одного боку мало котре видавництво редаговане так, як повинно, а з другого боку покійний і не розпоряджав такими сумами, які потрібні, коли редактор хоче притягнути до своєї газети що найліпші сили, а крім того мав над собою і видавців і властителя—„Народний Комітет“, з якими треба було ладити. А звісно, де багато хозяйок, там хата неметена. Памятаю, покійний кілька разів писав і говорив мені: „Вам усе те видаєть ся бліде, а для видавців „Ruth. Revue“ я знов занадто радикальний“. Все таки „Ruth. Revue“ познайомила європейську публіку з українською справою, устроїла анкету в справі царського указу з 1876 р., одним словом, робила добру роботу.

В 1905 р. „Neu+r Frankfurter Verlag“ видав другу публікацію Сембратовича: „Das Zarentum in dem Kampfe mit der Zivilisation“, де знов обговорено відносиви російського правительства до українського народу. Опісля ся публікація заходами Ярослава Федорчука вийшла також по фравцузьки з передмовою Бернштерне Бернзона.

При кінці 1905 р. заложено в Відні

політичне товариство „Nationale Autonomie“ з метою працювати для ідеї перебудови Австрії на основі автономії народностей; покійний був одним із його членів-основателів.

Та тимчасом розвивалися в його організмі сухоти, яких признаки були в нього від давна, і 8 січня 1906 р. його не стало між живими..

Коли ходять про схарактеризоване суспільно-політичних поглядів покійного, то, як уже згадано, в перших роках своєї публіцистичної діяльності був він радикалом у галицько-українським розуміню, т. є. соціялістом; пізніше з соціялізму остав тільки радикальний демократизм. У нас уважали його звичайно національним демократом. Зрештою тут не ходять про партійну марку, бо ж діяльність покійного не розвивалася в партійних рамах. Був се публіцист-інформатор німецької і загалом європейської публіки про українські справи, інформатор, треба признати, совісний і безпартійний. В кождім разі був се тип поступового Українця в гарнім розуміню слова.

Покійний був публіцистом-інформатором, який не мав часу на монументальні праці, тільки мусів хапати, що несе злоба дня і приспособлювати ся до

вимогів редакції й публики. В тім умі-ню вихоплювати що найактуальніше з нашого життя і приспособлювати ся до вимогів редакції і публики лежить причина його успіхів і *sui generis* популярности, але се з другого боку не давало йому сконцентрувати ся у глибшій, творчій праці. Зрештою - се зовсім не вменшує його заслуг, тільки глибша, творча публіцистична праця мала би більшу вартість для нього самого, для його літературного іменн. А може як раз у праці публіциста-інформатора найліпше проявляв ся його талант... В кождім разі праця його не пропала безслідно для українського народу; коли нами в Європі що-раз більше інтересують ся, то се в певній мірі також його заслуга. І в історії змагань наших публіцистів познайомити культурний світ із нашими відносинами — його імя буде згадувати ся побіч імен Драгоманова, Франка й інших нечисленних.

Коротке було його життя, але від часу його суспільної свідомости повне праці для рідного краю, гідне доброї памяти живучих і б дучих поколінь...

Січень, 1906.

Михайло Кацюбинський.

Уродився в 1864 р., на літературне поле виступив в 1889 р.

Ще рік, — і Україна обходила би 50-літній ювілей його уродин і 25-літній ювілей його літературної діяльності.

А так — замість ювілейного привіту посмертна згадка...

Його родинне місце — місто Винниця на Поділю, вчився в київському університеті на правничім відділі, а скінчивши його, пішов на державну службу. Служив у Бессарабії, де мав поручену місію нищення фільоксери. Потім, перебувши важку недугу ревматизму, якого набрався від перестуди, покинув державну службу і дістав посаду в статистичнім відділі земства в Чернігові.

Тут остався до кінця двів своїх, беручи живу участь в українськім громадянськім житю. Між ин. треба пригадати, що він був у списі тих проскрибованих, яких чернігівський губернатор казав вичеркнути з членів тамошньої

„Просвіти“ під загрозою розв'язання товариства.

Оженив ся в 1896 р. Осиротив жінку і 4 дітей.

За останні роки його здоровле все гіршало й гіршало, а талант усе розвивав ся й розвивав ся. Але працювати сил не було. Се важке положення полекшало перед трьома роками, коли в признаню його літературних заслуг земляки прийшли йому в поміч літературною стипендією в сумі 2.000 рублів річно. Тоді покинув посаду в земстві, щоби віддати ся ратованю здоровля і літературній праці.

Рішив зиму перебувати під лагідним італійським небом, на Капрі, де завязала ся міцна дружба між ним і Максимом Горьким. А на час літньої спеки приїздив у наші гуцульські гори, до Криворівні коло Жабя. Там доля звела його ближше з нами і з нашим галицьким житєм. Тут, у Криворівні, й мені довело ся познакомити ся з ним вліті 1911 р.

Я ніколи не шукаю знакомства з великими людьми. Для мене досить, що вони дають мені твори свого великого духа. Бо поза тим — „дух бодр, плоть же немощна“. Коли людина творить, тоді його дух піднімасть ся до найвищих вер-

шин, і бачучи ті плоди духа, ми поклоняємося великому синові землі. Але годі все держати ся на вершинах, великі люди — також люди. І коли ми їх зустрічаємо в щоденній обстанові життя, переконаємо ся, що вони тільки люди. І той дісонанс між плодами їх духа і ними самими викликає розчароване. Тому я не шукаю знакомства з великими людьми. Мені досить, що вони дають мені твори свого великого духа. А шукати їх знакомства, значить, шукати свідомо розчарованя — по що?

Він був виїмковою появою, в якій не було того дісонансу між його великим духом і його людською особою. Що більше, знакомство з ним відкривало нові краси його творів, людина і великий дух доповнювали ся взаємно і зливали ся в чудову гармонію.

Зиму 1911/12 р. перебув знов на Капрі; вертаючи звідти, як раз на Великдень загостив до Львова. Потім, з початком липня, їдучи з найстаршим сином - гімназистом до Криворівні, задержав ся знов у Львові і був присутній на відкриттю пам'ятника Коцкови. Планував, як звичайно, перебути липень і серпень у горах, потім гарний час осени на Україні, а там, під зиму, знов на Капрі.

Аж тут одного дня з початком серпня застаю його несподівано на обіді в одній реставрації у Львові. Питаю, що се, — і довідаю ся, що сим разом гори йому не послужили. Вічна безсонниця, щораз більший неспокій серця, треба було чим швидше виїздити. Такий був слабий, що, думав, не буде сил доїхати відразу до дому, і треба буде остати у Львові полічити ся. Але у Львові трохи полекшало і він поїхав до дому.

Поїхати на зиму на Капрі вже не було сил. Замість того вибрав ся до Квіва і тут у половині жовтня остав ся на ліченє в університетській клініці. Але полекші не було. З початком січня його зовсім хорого перевезли назад до Чернигова під догляд родини.

А в п'ятницю, 25 с. м., в 2 год. 25 м. по полудни, замкнув на віки очи...

Його твори?

Як уже подаво, на літературне поле виступив в 1889 р. почавши містити в „Дзвінку“ дрібнички для дітей. Се не дивниця, що його творче слово проговорило вперше для дітей, — бо як він любив діти, як розумів їх душу, як умів промовити до неї! Бачив я, як у крузі моїх дітей він за кілька хвиль уже став доб-

рим знакомим, як успів прикувати до себе цілу їх увагу.

Потім містив оповідання в різних періодичних виданнях, найбільше в „Зорі“ і „Літ. - Наук. Вістнику“. З того склали ся отсі окремі збірки: „В путях шайтана і инші оповідня“, Львів, 1899. — „По людському“, оповідання з бесарабського життя, Львів, 1900. — „Поединок і инші оповідання“, Львів, 1903. — „Оповідання“, I том, Київ, 1903. — „У грішний світ“, оповідання, Львів, 1905. — „З глибини“, оповідання, Львів, 1909. — „Дебют“, оповідання, Петербург, 1911. — „Тіни забутих предків“, оповідання, Київ — Львів 1913. Крім того багато його оповідань виходило в окремих брошурах.

В літературі ріс поволи, не кидаючи ся в очи, але постійно. Аж майже незаметно виріс на велику творчу силу, одного з найбільших у нашій літературі.

Тоді почали й чужі черпати з його творчих скарбів. Появили ся переклади на мову російську, польську, чеську, німецьку, шведську.

Був великим поетом краси природи і краси людської душі. І, що далі, природа й душа людська зливали ся в його творах у гармонію краси, його слово ставало похвальною піснею на честь все-

обнимаючої природи, пантеїстичним им-
ном усему живому.

Так повстала його поема наших гір:
„Тіни забутих предків“.

І — коли б не смерть! Коли остан-
ній раз вертав із Криворівні, оповівши
про свої муки, додав, прояснюючи втом-
лене лице: „А який чудовий матеріал
я везу з собою!“

З того матеріалу мала повстати по-
вість із гуцульського життя, в творче
слово перелите життя і світогляд Гуцула,
філософія життя тих первісних синів гірсь-
кої природи

Та не судило ся.

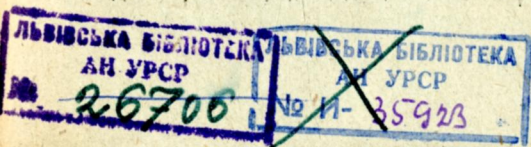
Не судило ся докінчити також своєї
лебединї пісні, поеми острова серед
хвиль моря під теплим південним небом.

Се — варис „На остров“, який по-
чато друкувати в сьогорічній I кн. „Літ.-
Наук. Вістника“. Та заповіджене докін-
чене вже не появило ся.

„Одчиняючи в ранці вікно, я раз -
у - раз бачу ряд цвітучих агав. Стоять
струнки і високі з вінцем смерти на чолі
їй витають далеке море: Ave, mare, mo-
rituri te salutant!“

Се останні слова нарису, — може
останні слова його творчого духа.

Неваче се він сам, великий духом,

але слабій тілом, засуджений на передчасну смерть, кликав на прощанє морю, до якого вже не міг поїхати :

„Ave, mare, morituri te salutant“.

Кликав на прощанє горам :

„Вітайте, гори, засуджений на смерть вітає вас!“

Кликав сонцю :

„Вітай, сонце, засуджений на смерть вітає тебе!“

Як він любив сонце !

І коли прийшла весна, витаючи нас своїм сонцем, теплом, зеленю, цвітом, його великий дух у знесилому тілі сказав в останнє :

„Вітай, сонце, засуджений на смерть вітає тебе!“

Одягнена на свято весни мати - земля прийняла його ва вічний сон.

Нехай весна вкриє його домівку цвітом, нехай на неї грів ясне сонце..

А твори його великого духа нехай ясніють сонцем краси будучим і будучим поколінням !

30 червня, 1913.

Леся Українка.

Знов приходить ся писати посмертну згадку. Знов про людину, яка була пламенним стовпом на шляху української творчости. Після Михайла Коцюбинського — про Лесю Українку, яка була для української поезії тим, що Михайло Коцюбинський для української новелістики, — велитнем з авреолею безсмертності. А при тім — так само як він — співала безсмертні пісні, носячи в своїм тілі смерть, борючи ся з нею довгі літа. Яка могутність духа — співати про красу життя, кликати до боротьби за волю, показувати людям шляхи до ідеалу, — носячи в собі засуд смерті!

Леся Українка вродила ся в 1872 р. на Волині дочкою Петра і Ольги Косачів, у сім'ї, де панувала українська національна свідомість. Петро Косач належав до того покоління, з якого вийшли Антонович, Драгоманів, Старицький, Лисенко; мати Лесі Українки, сестра Михайла Драгоманова, під псевдонімом

Олена Пчілка заняла почесне місце в українській новелістиці.

Так зростала Леся Українка в свідомій українській сім'ї, під оком матери, яка з огляду на слабосилість дочки дала їй дома всю освіту, в оточенні діячів українського громадянства. А коли підросла і стала дозрівати духом, до сих впливів долучився вплив Михайла Драгоманова, слідний і в провідних ідеях її творчості і в її суспільних поглядах, і в напрямі її духових інтересів поза область поезії, як прим. в публіцистичних статтях у „Народі“ й „Життю і Слові“, в перекладах модерних студій над св. Письмом і т. п.

На поетичне поле виступила Леся Українка вже ва 12 році життя; в 1884 р. появили ся в львівській „Зорі“ перші її поезії „Сафо“ і „Конвалія“. Від тоді її літературна творчість піднімала ся все вище і вище. В 1893 р. виходить у Львові перша збірка її поезій п. н.: „На крилах пісень“, яка вже свідчить про дозрілий талант, про свідомість, з якою творчий дух ступає по своїм шляху.

Окремих збірок творів Лесі Українки вийшло небогато: в 1890 р. „Думи і мрії“ у Львові, в 1902 р. „Відгуки“ в Черні-

вцях, в 1904 р. „На крилах пісень“ в Києві, в 1911 р. „Твори“, книга перша в Києві; крім того в 1892 р. у Львові: Г. Гайне, „Книга пісень“, переклади Лесі Українки і М. Славинського.

За те в українських журналах і збірках 1890—1900-их років і аж до останніх двів знайдемо багато — пребагато її творів: поезій, оповідань, перекладів, літературно-критичних і публіцистичних статей: „Зоря“, „Народ“, „Житє і Слово“, „Літературно-Науковий Вістник“, „Нова Громада“, „Дзвін“ зачисляли її до своїх постійних співробітників. Ще в найновішій книжці „Літ.-Наук. Вістника“ зустрічаємо її драматичну поему з III століття після Христа п. н. „Адвокат Мартіян“.

З українських поетів Леся Українка — найбільш всесвітня. Богатством сюжетів можна б її поставити поруч Івана Франка. І насуваєть ся питання, чи не появил ся тут в обох випадках вплив Драгоманова?

Житє старинного світа, біблійні теми, царство середніх віків, новочасні змаганя людських суспільностей і людського духа, — все те знайдемо в творчости Лесі Українки. Її дух уносить ся по безмежних просторах людського життя

і людської думки і все, що глибоке і вічне, чим болить і радіє і до чого рветься людська душа, перетопляє в огні своєї творчості в бессмертні скарби рідної літератури.

Слаба тілом, примушена постійно лічити ся, позбавлена радощів життя й діяльності, доступних здоровій людині, Леся Українка неначе сконцентрувала все своє життя в своїй творчості, жила духом, перетопляла все своє життя в духову творчість. Шукаючи порятунку для здоров'я в країнах теплого підсоня, то в Італії, то в Єгипті, то на Кавказі, вона переживала духом тайною минувшості сповите життя тих країн і воскрешала його в своїх творах. Так з недуги тіла користав дух, користав нарід, для якого вона збирала скарби свого духа.

Побіч літературної творчості Леся Українка була також громадянкою, яку захопляли суспільні змагання, в першій мірі змагання до відродження й визволення українського народу. В першій половині 1900-их років належала до гурту тих, що під прапором соціалізму будили національну і суспільну свідомість між українськими народніми масами. Коли по 1905 - ім році зачала ся на Україні організація національного життя, була

членом першого виділу київської „Прогресивної“.

З того часу пригадую її собі з одного засідання видавничої комісії „Прогресивної“ в зимі 1907 р. Брала живу участь у дискусії, ставила справу ясно і рішучо.

Її постать робила особливе вражіння. Сіра, слабосила, з якимсь дивним сяйвом духа на обличчю.

В останніх роках її здоров'я все гіршало й гіршало. Гостем тільки була на Україні, все їздила туди, де сподівалася порятунку здоров'я. Та хоч тіло щораз більше знемагало, дух творив усе нові скарби, аж до останньої хвилини життя.

Умерла в місцевості Сурам на Кавказі І с. м., в оточенні своїх рідних, які перевезуть її на вічний відпочинок до столиці рідної землі, до Києва.

Відійшла від нас, оставивши нам безсмертні скарби свого духа, які зробили її ім'я на віки славним, іменем найбільшої після Шевченка поетки на російській Україні.

4 серпня, 1913

Кость Паньківський.

Сумна вістка наспіла нині з Київа: на руки д-ра Євгена Озаркевича прийшла від д-ра Стефана Федака депеша, що 16 с. м. помер на запалене легких дир. Кость Паньківський

Уродився покійний сином священника в Рижковій Воли, Ярославського повіту, в 1855 р., гімназію скінчив у Перемишлі і вступив на теологічний виділ у Львові.

Та тут доля рішила инакше; виключене з духовної семінарії заставило його поневолі піти у „світчину“. Покійний був Українець, а при тім, — як мало бути зазначено в мотивах виключення, — мав навіть „зустрічати ся з Франком“, стже управа духовної семінарії, яка тоді була в цілости в руках „твердох“, рішила його виключити.

Тепер подав ся покійний на студії до Академії земельної культури (Hochschule für Bodenkultur) в Відни, де був дуже діяльним членом тов-а „Січ“. Та доля знов рішила инакше; по скін-

ченю Академії не міг дістати місця в державній службі--як „політично-підозрілий“.

Так важким шляхом вела покійного доля до тої праці, якій він опісля посвятив ся, якою поклав стільки заслуг для свого народу і якою здобув собі невмируще почесне місце між найвизначнішими українськими діячами, — до праці на українській ниві.

Мабуть треба було на се відваги, щоб рішити ся в ті часи звязати своє життя, свою будучність виключно з працею в українських інституціях. Та тут доля не завела покійного: через тернисті початки вела його що раз висше й дала йому те задоволенє, що він міг бачити й суспільні й особисті плоди своєї праці.

Працював покійний спершу в усіх наших львівських інституціях: в „Прогресі“, в „Товаристві ім Шевченка“ (воно тоді ще не мало характеру наукового тов-а) в „Педагогічнім Товаристві“, заїдав у виділах, брав на свої плечі адміністрацію, видавництва, коректи. На окрему згадку заслуговує веденє ним „Інституту св. Николая“ для гімназіяльних учеників, у яких полишив вдячну пам'ять.

Коли у нас почали повставати економічні інституції, покійний брав визначну участь в їх закладаню. Ся його

участь, його знанє економічних і фінансових справ, його роботящість і солідність спричинили, що покликано його на директора „Краєвого Союзу Кредитового“, якому він від того часу посвятив усі сили, не оставляючи при тім також праці для інших інституцій, ані не перестаючи інтересувати ся загально громадянськими справами.

Не чужа була йому також літературна діяльність. Давнійше поклав чимало праці в видавництвах „Просвіти“, „Педагогічного Товариства“, „Товариства ім. Шевченка“, неодно виданє йому завдячує, що появило ся на світ. На становищі директора „Краєвого Союзу Кредитового“ заложив і кілька років редагував журнал „Економіст“. Зачисляв його до своїх співробітників також наш дневник*), для якого поклав заслуги як один із найдіяльнійших членів нашої Видавничої Спілки.

Знаний був зі своєї філантропійної діяльності. Перейшовши важку школу життя, мав зрозуміне для положеня інших і з засобів своєї праці приходив не одному в поміч. Щедро підпомагав наші товариства, — не тільки тут, але також на російській Україні.

*) „Діло“.

Для російської України зберіг ціле жите те любовне одушевлення, яке влила в його молодечу душу поезія Шевченка. Знали його й шанували на російській Україні, а для українських політичних емігрантів з Росії був тут неначе батьком.

Коли до Львова приближала ся російська армія, він рішив остати на своїм становищі і як директор „Кравового Союзу Кредитового“ не тільки зберіг інституцію, але також помагав, скільки міг, тим нашим людям, що в той важкий час потребували доброго слова й матеріяльної помочи.

Вивезений російськими властями як закладник, проживав з иншими нашими закладниками в Київі. Тут спочив на віки і прийме його на вічний супокій українська земля в стариннім Київі над Дніпром, куди линули всі його думки як до серця України.

Над його могилою сумують не тільки його найблизші рідні (оставив жінку і трьох синів), не тільки львівське громадянство, — сумує над нею вся Україна.

24 надоліста, 1915.

Ярослав Федорчук.

Дня 7 мая 1916 р. помер у Швайцарії наш земляк Ярослав Федорчук, заслужений тим, що за останніх 10 літ багато працював для інформованя чужинців, в першій мірі Французів, про українську справу.

Житє Ярослава Федорчука пішло, як на наші обставини, особливими дорогами. Уродив ся він 18 падолиста, 1878 р. в Снятині, де його батько був народнім учителем. Ходив до української академічної гімназії у Львові, де одначе задля недостачі удержаня скінчив тільки V клясу. Думаючи кінчити дальші кляси гімназії як приватист, почав шукати якогось заробітку і в маю 1896 р. дістав занятє в тов. „Дністер“ у Львові, де працював до 1902 р. Але видно не вдоволяв ся покійний тим малим, яке осягнув. Його тягнуло в світ, між люди, спробувати своїх сил в боротьбі з житєм, щоб вибороти собі ліпшу будучність. Він покидає занятє в „Дністрі“ й виїздить до Швайцарії, де перебував довший час у Женеві, а опі-

сля до Парижа, столиці Франції. Минуло від його виїзду зі Львова не цілих 5 літ, як у париськім журналі „Le Courrier Européen“, видаванім редакційним комітетом, в якого склад входили славні політики й письменники різних народів (між ин. великий приятель Українців Бернштерне Бернзон, славний норвежський письменник), почали появляти ся його статі про українську справу, про польсько-українські і російсько-українські відносини.

Показало ся, що Ярослав Федорчук добре використав тих кілька літ побуту за гравцею. Доповнив свою освіту, так, що став високо освіченим Європейцем, здобув становище й маєток (його жінка, з якою познакомив ся й одружив ся в Парижі, походила з багаті російської родини), навязав зносини в політичних і літературних кругах французької столиці. І показало ся, що в е те робив він не тільки з думкою про себе, але також з думкою про свій нарід. Ще в гімназії оставав він під впливом писань Франка й Павлика. Й неваче складаючи подяку за те духове добро, яке одержав від них, дав він Павликови поважну суму на виданє книжки проф. Дренера п. н. „Боротьба релігії з наукою“. Живучи в французькій столиці,

почав він інформувати французську пресу про наші справи. Не жалів не тільки праці, але й грошей. Видав своїм коштом по французьки працю Романа Сембратовича п. н. „Царизм у боротьбі з цивілізацією“, в якій говорить ся про поневолене України Росією. Щоби праця зробила в Франції більше вражінє, постарав ся, щоб Бернштерне Бервзон написав до неї передмову. Його статі в „Courrier Européen“ про польсько-українські відносини наробили йому ворогів. Коли з польської сторони кинено на українських політиків і письменників клевету, що вони виступають проти Поляків, бо за се дістають гроші від пруського правительства, між оклеветаними був також Ярослав Федорчук. Перед кількома літами заложив ся в Парижі „Кружок Українців“ („Cercle Ukrainiens“) Ярослав Федорчук був одним з оснувателів і найпильніших діячів цього Кружка, який мав за ціль гуртувати Українців у Парижі і ширити відомости про українську справу між Французами. Під фірмою „Кружка“ вийшла в 1912. р. в Парижі праця Ярослава Федорчука про українське національне відродженє („Le réveil national des Ukrainiens“). Згодом задумав Ярослав Федорчук інформувати про українську справу також Англію.

Незадовго перед вибухом війни виїшла по англійськи його праця про українську справу.

Вибух війни застав Ярослава Федорчука за границями Франції. Від довшого часу він нездужав нервово і був на літнім ліченю. З огляду на те, що він австрійський горожанин, не вертав уже до Парижа, бо у Франції всіх австрійських горожан інтернували, тільки поселив ся в Швейцарії в місті Лозанні. Одначе вже не судило ся йому працювати для рідного краю. Його здоровле все гіршало, і на весні 1915 р. він так тяжко занедужав, що був уміщений в санаторії. Тут він прожив-промучив ся ще цілий рік і 7 мая 1916 р. помер.

Не довго прожив він, — всего 38 років — і не встиг зробити для української справи стільки, скільки певне зробив би, як би в тих корисних умовах, які собі здобув, був прожив довше. Але все таки для інформованя Французів про українську справу зробив він багато; він перший по смерти Драгоманова почав інформувати систематично французькі круги про український нарід. Сим заслужив він на вічну память в українськім громадянстві.

Подолист, 1916.

Ярослав Весоловський.

Уродив ся 20 лютого, 1881 р. в Молодятині, Печеніжинського повіту, де його батько, о. Іван, був священником. Батько вмер, як йому було 9 років. Тягар удержання й виховання дрібних дітей упав на матір, яка в сій цілі перенесла ся до поблизької Коломиї. Тут проживала, помагаючи собі важким вдовиним заробітком, держанем учеників на станції, де ки наймолодший син не здав матури. Аж тоді перенесла ся до родинної реальности в Вістові коло Калуша, де прожила аж до війни. На час війни перенесла ся до родини до Бережниці шляхотської в Калущині, де в грудні 1915 р. померла.

В Коломиї, в 1891 р., рік перед заложенем української гімназії, вступив Ярослав до польської гімназії, в якій здав матуру в 1899 р. В висших класах належав до провідників молодіжи: супротив Поляків і москвофілів як Українець, супроти „противної сторони“ вза-

галі як поступовець (тоді були ще часи, коли в польських гімназіях були „поступовці“ без різниці національності). Тоді-ж почав пробувати пера — як звичайно: віршами, оповіданнями, газетними статтями й дописями. Вірші й оповідання зберігалися в зшитках, дещо в дівочих альбомах, дістаючи ся лиш у незначній часті до друку; статі й дописи містило „Діло“, „Буковина“, польський орган поступової молодіжи „Przemień“, промощуючи гімназистови VII—VIII класи шлях до „публіцистичної кар'єри“.

В тім часі, під час лат. великодних свят—він був в VIII кл., я в VII кл. — пізнали ся ми в Ставіславові, куди він приїхав з одним товаришем на святочні ферії. Наша перша стріча була стрічею людяною, які про себе вже знають: „Діло“, „Буковина“, „Громадський Голос“, „Przemień“, „Monitor“ — були органами, в яких—під ріжними псевдонімами і криптонімами — ми пробували пера. Наше знакомство швидко перемінило ся в привязнь; потім, пізнійше, прийшла спільність праці, яку отсе перервала аж його смерть.

В Коломиї під впливом українських радикальних і польських соціалістичних видань, як також під особливим

впливом д-ра К. Трильовського, складав ся політично-партійний світогляд Ярослава Веселовського. По maturі почав він виступати як член радикальної партії, як організатор „Січій“, — і в сій партії остав до смерти.

По maturі записав ся в львівськїм університетї на правничий видїл, скінчив його, одначе публіцистика захопила його так, що думку завершити університетську науку докторським степенем і оперти на сїм свою житєву карієру, приходило ся все відкладати до „спокійнїйшого“ часу.

Як студент університету остав у Коломиї, кинувши ся весь у вир громадянської діяльности. Брав участь у працї радикальної партії, організував „Січи“, писав у коломийських радикальних виданнях („Зоря“ й ин.), був одним з організаторів і діячів популярних викладів для міщанства (було се щось у родї народнього університету), а від половини 1902 р став редактором просвітного тижевника „Поступ“. При тїм задля своєї вдачі був душею товариського житя, вечерниць, балїв. Поза тим писав вірші й оповідання, з яких дещо також друкувало ся (між ин. в „Лїт. Наук. Вістнику“), догони й жарти для „Комаря“,

дописи для „Діла“, „Громадського Голосу“ й „Буковини“. В тих часах повстали також його псевдоніми Охрім Бодяк і Олег Сатир; останнього уживав також опісля—повного і в скороченю (ос).

В 1904 р. переніс ся до Чернівців на редактора „Буковини“, яку вів до кінця 1906 р. Попри се брав участь у політичнім життю буковинської столиці, в життю академічної молодіжи, в товариській життю, — люблений задля своєї товариської, ніжної й веселої вдачі всіми, без ріжницї партій. Тут познакомив ся також із російськими й українськими революціонерами, яким віддавав різні услуги.

З початком 1907 р приїхав до Львова на редактора „Письма з Просвіти“ й інших видань „Просвіти“.

Тут зараз у січні за участь в університетській демонстрації дістав ся до слідчого арешту й перебув відому голодівку. З сього приводу виступав опісля як один із приватних обвинителів Генрика Свенкевича перед віденським судом за його статю в „Die Zeit“, де великий польський письменник не посоромив ся кинути на молодих ентузіастів клевети, що вони тільки удавали голодівку — при мясивах і винах. Ві-

денський суд дав їм задосеть учинене, признаючи Сєнкевича винним.

В літі 1907 р. вступив Ярослав Веселовський до редакції „Діла“. Якийсь час редагував ще також „Письмо з Прогрессу“; коли-ж занятя в „Ділі“ заставили його відмовити ся від сього, працював далі дуже діяльно в видавничій комісії „Прогрессу“.

В „Ділі“ працював спершу як один із ресортових редакторів, опісля в 1910—11 р. як начальний редактор, опісля знов вернув на своє попереднє становище, аж доки в червни 1914 р. не виїхав до Відня, щоб обняти місце референта української преси в міністерстві заграничних справ, а рівночасно бути віденським кореспондентом „Діла“. Працюючи в „Ділі“, редагував також додаток до „Діла“, „Неділю“.

Львівський період був найдіяльнішим — і мабуть найщасливішим — періодом його життя.

Ярослав Веселовський був неначе сотворений до праці в щоденній газеті. В ній був визначний талант на організатора великого дневника, на спрощувача, на кореспондента в великім стилі, — талант, який серед наших відносин не міг, на жаль, як слід розви-

нути ся і проявити ся. Мав він особливий змісл для нового, актуального, — „щ би в газеті було щось нове, свіже“, — і був невтомний при тій роботі. В редакції готов був пересварити ся, щоб викинути зложений уже матеріял і на те місце дати те „нове, свіже“, що він чи виловив у що-йно нашілих газетах або телеграмах, чи приніс з якихсь зборів, з судової салі, з сойму. Як начальний редактор готов був „перевернути“ ціле число і працювати пізно по полудни без обіду, щоб тільки в газеті було щось „нове, свіже“. Для політичних з'їздів, для судової салі, для сойму — був він єдиним справоздавцем. Наші соймові послы, які бачили його працю в соймі, а потім читали готове в „Ділі“, знаять, як він цілий посвячував ся їй, не вважаючи на слабе здоровлє, на спізнені обіди і вечері, на перевтому. Під час другого (3-дневного) процесу Січинського ми оба цілий день чергували ся в судовій салі, а опісля цілу ніч сиділи в редакції. Вже свитало, як ми, лишаяючи матеріял на ціле число, виходили, щоб рачо знов засісти в суді. Останнім його ділом в сій области були звідомленя з процесу Бендасюка і тов. Була се не-аби-яка цаця — звідомленя з сього

кілька місячного процесу. А при тім видержати в тій атмосфері, серед бутного поведеня москвофільських обвинених. адвокатів і аудиторії, серед настий, які сипали ся на справоздавця „Діла“ в москвофільськїм органї.

Попри днєвникарську працю працював у львівських товариствах: у „Прогресі“, в центральній організації „Січви“, був заступником голови „Товариства ім. Котляревського“ і т. д.

При тім була се молодість — повна весна й ранне літо — його життя. Ніжний, веселий, дотепний, з широким житєвим розмахом — був він радо витаний, де появил ся. Приходив він — і товариство оживало, веселило ся, сміяло ся, жартувало. Відходив, розвередував ся чогось, — і компанія розбивала ся. Скільки разів знакове жіноче товариство приставало до когось зі знакомих: „Конче пошукайте Славка!“ Бо без Славка (так його загально називали в крузі знакомих) не було забави, веселости. Що року виїздив у літі кудись за границю, і хто з ним їхав, мав знаменитого товариша в дорозї. Так, була се повна весна й ранне літо його життя, вони світили йому ясним сонцем, грїли його, — неначе доля, призначивши йому коротке жите, хотї-

ла його винагородити за се красою, radoщами життя.

Переїхавши до Відня, швидко вмів звайти ся як слід у новій сфері діяльності. Найліпший доказ — напади віденського кореспондента „Slow a polskogo“ сього — за „тенденційне інформованє“ міністерства в користь української справи.

З вибухом війни українська преса була зредукована якийсь час до видаваного раз на тиждень „Діла“. Тоді в міністерстві поручено йому реферувати російську пресу, особливо українські справи. Як цінили його працю, видно з того, що згодом стабілізували його як референта російської преси. Які він на сїм місци віддавав услуги українській справі, — чи треба аж вияснять?

Поври працю пресового референта в міністерстві працював у „Ділі“, в „Вістнику Союза визволення України“, в „Ukrainisches Korrespondenzblatt“, давав інформації і статі до „Neue Freie Presse“ й інших віденських дневників, зредагував віденський календар „Просвіти“ на 1915 рік, редагував деякі видання Загально-української Культурної Ради, приготував календар альманах на сей рік п. н. „Кривавого року“, який мав ви-

йти як видане Загальної Української Ради та через його недугу вийде аж по його смерті.

Брав участь у працях наших організацій у Відні: як відпоручник радикальної партії засідав у президії Загальної Української Ради, належав до Загально-української культурної Ради і брав участь в організованню нею популярних викладів.

Хоч мав забезпечене, а при тім для української справи корисне становище, все таки думав про те, щоби по війні вернути до Галичини і працювати між своїм народом.

Сильним здоровлєм ніколи не відзначав ся, але його весела вдача закривала се і ніхто не сподівав ся, що він носить у собі зарід такої швидкої смерті. А тимчасом потайно розвивала ся нервова недуга, яка з початком сього року таки вже добре звалила його з ніг. Але він ще не піддавав ся. Хоч мав признану відпустку, з почуття обовязку вів далі свій реферат, трохи вставав, трохи лежав, не кажучи нікому вічого. Аж при кінци марта так його змогло, що приїхав брат і перевіз його до санаторії Wöllisch-hof в місцевости Maria-Enzendorf під Віднем. Ладячи його до виїзду до санаторії, позваходив брат у

шуфлядах бюрка в окремих ковертах різні грошеві суми. Се я складав з різних праць, — пояснив він — щоб чужі не потребували мене лічити й хоронити

В санаторії, в неділю 7 цвітня, бачили ся ми — останній раз. Написав при мені кілька жартовливих карток до спільних знайомих. Як раз видав гарний, ясний день ранньої весни. Він почував ся на стільки добре, що міг піти до парку. Ми ходили серед соснини і він говорив про те, що таку саму красу можна би насадити — у себе, в Вістові. Думав, що в санаторії поставлять його на ноги, і тоді зможе поїхати до Галичини далі поправляти здоров'я.

Тимчасом воно так погіршило ся, що треба було його перевезти до клініки — майже на певну смерть. Тут, у віденським загальнім шпитали, в клініці проф. Паля, перебув він довгі дні і ночі важких передсмертних мук, які зносив з надією, що все таки поборе недугу. Коли в один ясний день російські полонні знесли його на ношах до городу, відітхнув глибоко і сказав: „Як гарно на с'їті, я так хочу жити!“

Про одного з героїв своєї „Підземної Росії“ писав Степняк: „Він любив жінок і жінки його любили“. Сі слова

не сходять мені з думки, коли думаю про погасле вчора рано жите Ярослава Весоловського. Тільки їх треба би сказати загальвійше: Він любив людей, любив жите, любив світ, — і люди, жите, світ його любили.

Скільки цвітів було би на Твоїй домовині, Славку, як би Ти був помер у нормальних відносинах, тут, у Львові, де Тобі сонце Твоїї молодости світило?! І скільки очий — хоч не оставив ти вдови й сиріт — розпливаєть ся в сльозах на вість про смерть Твою, Славку?!

І коли-б не ті довгі й важкі передсмертні муки, коли б так якась одна хвиля несподівано перервала його жите, чи не належав би він до людей, яких можна назвати щасливими?!

Ясне, гарне було його коротке жите, а при тім виповнене корисною працею для народу, яка — хоч се праця публіциста, що гине разом із днями, в яких зроблена, одначе сповняє свою велику задачу.

В історії української публіцистики свого часу займе Ярослав Веселовський визначне, почесне місце.

Львів, 22 червня, 1917.

Евген Олесницький.

З нашої редакції*) повіває чорна хоругов. Скільки їх повіває сьогодні і в столиці нашої країни, у Львові, де Він починав і кінчив свою громадянську діяльність, і в Стрию, де Він вложив у народню працю найліпші літа свої, і по п'їлій нашій країні, в якій скрізь імя Його вимовляло ся з пошаною, як імя одного з найбільших у народі? І на скільки сердець наляже на звістку про Його смерть чорний сум — тут і там, по обох сторонах кордону, на п'їлій Україні?

*

Д-р Евген Олесницький уродив ся 1860 р. в Г. виліві Великім Гусятинського повіта, де Його батько був священником. Народню школу кінчив у Теробовлі, гімназію в Тернополі, правничий відділ в університеті у Львові. Тут відбув також адвокатську практику і в 1891 р.

---

*) З редакції „Діла“.

отворив адвокатську канцелярію в Стрию, де оставав до кінця 1908 р. Тоді звинув канцелярію і переніс ся до Львова, посвячуючи ся виключно громадянській діяльності. Російська інвазія застала Його в Відни, де перебував як посол. Ранньою весною 1916 р. занедужав і хоч Його сильний організм переміг криву, одначе здоров'я вже не вернуло. Не жив, а мучив ся, знаючи, що кожної хвилі може прийти кінець. І він прийшов. Швидше, ніж можна було надіятися.

Оставив Покійний вдову, якій потіхою в її горю нехай буде те, що товариш її життя був справді великим чоловіком та що її горе є горем цілого великого народу.

Дочка одиначка Покійного померла ще підчас Його побуту в Стрию, проживши всего кільканадцять літ, накладаючи на родичів вічне пятно суму.

Там, коло неї, в родинній гробниці на кладовищі в Стрию, зложать тепер на вічний сон батька.

*

Початків громадянської діяльності Покійного треба шукати очевидно ще в гімназії. Відний нарід, в яким уже діти, замість веселити ся безжурно, мусять думати поважні думи про народне добро,

брати на свої діточі плечі тягар народньої праці. Кожда з гімназій нашої країни має тут свою традицію; тернопільська — одну з найліпших.

До Львова прийшов Покійний 1878 р., безпосередно по соціалістичнім процесі Фравка, Павлика, коли постуові ідеї, засіяні на нашій ниві Драгомановом, розворушили своєю новістю наше громадянство й особливо молодіж. Що сі ідеї захопили Його, на се маємо реальний доказ: у „Дрібній Бібліотеці“, яку видавав гурток молодих соціалістів, появилася в Його перекладі й Його коштом розвідка Добролюдова „Авторитет у вихованю“. Се був мабуть Його перший (в кождім разі перший поважнійший) виступ у літературі, за яким пішла дуже різвородна діяльність, що тягла ся аж до Його переселеня до Стрия.

Належав як один з наймолодших до того гуртка, що заложив наш дневник, в яким працював довший час як співробітник і який ціле своє жите обдаровував плодами свого знаменитого пера. Містив свої статі в журналі „Правда“ і в популярній „Батьківщині“. Редагував гуморістичне „Зеркало“. Разом з д-ром Костем Левицьким і д-ром Антоном Горбачевським заложив і редагував „Часо-

пись „Правничу“, яку опісля переняло Наукове Товариство ім. Шевченка. В рр. 1884—1886 видав своїм накладом на взорець німецької бібліотеки Рекляма 17 випусків „Русько української Бібліотеки“, В рр. 1887—1891 був у виділі „Руської Бесіди“ референтом театральних справ і ввійшовши ось так у звязок із театром, став перекладати для нього репертуар. Тепер уже ніхто й не подумає, що прим. лібретто „Циганського барона“, се одна з молодечих віршованих праць д-ра Євгена Олесницького. Як знавець театру й літератури був від 1891 р. членом краєвої комісії для оцінки українських драматичних творів. Перекладав повісти для бібліотеки „Діла“. В 1888 р. дав редакторську фірму відновленій „Правді“, яку видавці (Барвіський і Кониський) обіцяли вестя в погушовім дусі і для якої програмову статю написав Драгоманів; коли „Правда“ не держала ся своєї програми, він уступив. Розвивав інтензивну письменську діяльність у правничій області; не було важнішого закона, про який не появиля ся би його розвідка чи в „Ділі“, чи в „Часописи Правничій“ чи окремим виданєм.

Вже з цього короткого перелічення фактів його діяльності з літ 1878—1891 видно, які різnorodні артистичні, літературні, наукові, політичні інтереси були в цього молодого кандидата адвокатури.

В інших обставинах, в иншій, вище розвиненій суспільності чоловік з такими здібностями й інтересами був би став чи першорядним публіцистом, чи активном політиком, чи ученим. Д-р Євген Олесницький, скінчивши адвокатську практику у Львові, став адвокатом у Стрию. Разпрощався з богатьома річами з того, що становило зміст його духового життя за тих 13 років побуту у Львові, мусів розстатися, коли — говорячи нашою щоденною мовою — не хотів „змарнувати ся“.

Виїхав на провінцію не тільки з солідним фаховим знанем адвоката, але справді як цілий чоловік, із великим запасом всестороннього знання, з виробленим поглядом на світ, на життя і людей.

Його світогляд? До групи Франка-Павлика не пристав. Але перейшовши школу Драгоманівської проповіді, був типом поступовця, який опісля знайшов свій теоретичний вислів у програмі національно-демократичної партії

Такий виїхав до Стрия — тоді, коли у Львові тріумфувала „нова ера“. Тут узяв ся — побіч праці в адвокатській канцелярії, яка дала йому матеріяльну незалежність і славу знаменитого адвоката, — до організації пові у. Дав почин до заложеня філії „Просвіти“, Каси задаткової, Народного Дому — та по що вчисляти?! Адже всі ми знаємо, щочим стала Стрищина, тим стала завдяки його починові. Очевидно, не зменшує се заслуг усіх інших; але що він був зпоміж них найдіяльніший, се знають і признають усі

Зі Стрия розпочав політичну акцію проти „нової ери“ тоді, коли Львів ще вагав ся. Розвиток подій показав, що він мав рацію.

На сей час припадають його знамениті політичні реферати на вічах, промови на св точних вечерницях, оборони в політичних процесах, звязаних із політичними подіями, особливо з виборами 1897 р.

В 1900 р. виступив д-р Евген Оленицький як кандидат при доп вняючих виб рах до сойму в жидачівськiм повіті і вийшов послом. В соймі зразу заняв визначне місце. а по головних виб рах у вересни 1901 р., з яких вийшов

послом Стрийщини, став провідником українського представництва в соймі. За його послованя припадають обі соймові сесії: перша 8 липня 1901 р. і друга 29 жовтня 1903 р. Перед другою сесією виголосив як голова клубу одну з своїх найзнаменитших промов. Коли по другій сесії наші послы вернули до сойму з нового вибору, він далі був головою клубу аж до кінця каденції, яка скінчила ся грудневою сесією 1907 р.

В соймі своїми промовама здобув собі першорядне місце. Його законопроекти (між ин. кілька проєктів виборчої реформи) здобули би йому славу знаменитого кодифікатора, коли б се не були законопроекти українського посла в галицькім соймі.

В сім часі загальні збори тов-а „Прогресс“ 29 червня 1906 р. вибирають його головою товариства. Одначе він швидко зрік ся сеї гідности, не можучи товариству віддати всіх своїх сил. За заслуги для товариства вибрали його почесним членом „Прогресс“.

Тимчасом прийшло загальне і рівне виборче право до парламенту. При перших загальних виборах 1907 р. він здобув мандат Стрийщини, який задержав також при виборах 1911 р. В 1907 р. другий мандат в його окрузі здобув ще

москвофіл о. Давидяк, та в 1911 р. сей мандат дістав ся вже українському кандидатови радн. Льву Левицькому, що очевидно було в значній мірі результатом його діяльності. В парламенті завняв, розумієть ся, одно з перших місць у нашім представництві.

По соймових виборах із початком 1908 р., з яких він знов вийшов послом Стрийщини, звертаєть ся до нього намісник Потоцький, хотячи через нього довести до польсько-української угоди. Одначе особиста візита Потоцького в Олесницького нічого не осягнула; дала тільки причинок до політичного значіня Pokійного. В новім соймі, в яким головою Українського Клубу став д-р Кость Левицький, Pokійний не остає довго; в 1910 р. складає мандат, який обнимає по нїм д-р Евген Петрушевич.

Ще перед сим, з початком 1909 р., д-р Евген Олесницький переніс ся зі Стрия до Львова. Неначе прощанєм його зі Стриєм була господарська вистава в Стрию в осени 1909 р., яка показана плоти тої організаційної праці на господарським поли, якій він дав почин у Стрию.

До Львова переніс ся він з означеною цілю: щоби перевести організацію краюого господарського товариства

„Сільський Господар“. Чим в тепер у нашім господарським житю „Сільський Господар“, не треба поясняти. А став він тим, чим є, завдяки організаторській діяльності д-ра Євгена Олесницького, який звинув адвокатську канцелярію, зложив соймовий мандат, держав ся в тіни в парламенті і посвятив усі свої сили виключно сьому ділу. А коли „Сільський Господар“ став на ноги, тоді д-р Євген Олесницький уступив зі становища президента товариства.

У Львові, де було треба, там проявляла ся його праця. Не спускав з очей справ „Просвіти“. Налезав до дирекції „Дністра“. Брав діяльну участь у комітеті будови українського театру. Налезав до Видавничої Спілки „Діла“ і заїдав в її управі. Наукове Товариство ім. Шевченка, числило його своїм дійсним, за наукові заслуги молодих літ іменованим членом.

І справді тепер вертав неначе до діяльності своїх молодих літ. Поза заняттями в парламенті і в товариствах почав займати ся нашою політичною історією. Зібрав багато матеріалу, написав чи мало, — аж прийшла інвазія і все те десь пропало.

У Відни, підчас інвазії, заїдав у Загальній Українській Раді і брав визначну участь в її політичній діяльності. Сповняв обовязки політичної репрезентації, укладав політичні меморіяли про утворення української автономної області в Австрії і т. д.

А при тім вів далі свою працю про нашу політичну історію. Записував події кожного дня, збирав матеріяли. Коли по заведужаню прийшов до себе, вів далі ту працю.

Давне вражіння робив він підчас недуги. Неначе відійшло від нього все земне, буденне: недуга, яка зробила немічно його великанську постать, неначе рівночасно покляла на нього печать якоїсь надземської велічі.

Працював до останньої хвилі. Ще недавно читав рукописи двох публікацій, які мають вийти по німецьки про нашу справу.

*

Вчорашньої ночі згасло жите справді велике, жите чоловіка, якими доля не часто обдаровує суспільности. І коли його імя не відоме у цілім світі на рівні з іменами славних людей інших народів, то вина лежить тільки в наших відносинах, у тім, що нарід, якому

зіслала Його доля і для якого Він працював ціле жите, належав до недавня також до невідомих.

Говорять нам, що ми не маємо людей. Та чи не міг бути д-р Евген Олесницький президентом республіки, шефом або членом правительства? В кожних пригожих відносинах був би він певне осягнув найвищі становища, які є в суспільности. Кажуть, що не маємо людей. Чи не можна б було Його кожної хвилі покликати на університетську катедру для якого небудь правничого фаху? Коли не маємо людей, то тому, бо в таких відносинах не виробляють ся люди, а марнують ся, навіть найліпші. І коли д-р Евген Олесницький не осягнув того, що чоловік Його міри міг осягнути в кожній ліпше поставленій суспільности, то се особиста жертва Його життя, жертва яку силою обставин мусять приносити всі великі люди бездолених народів, жертва, якою вони підносять свій нарід усе више й више.

Сею жертвою, житем своїм посвяченим для ліпшої будучности свого народу, записав ся д-р Евген Олесницький як один з найбільших у своїм народі.

Львів, 27 жовтня, 1917.

Укр. Видавнича Спілка у Львові

видала доси отсі книжки у другій серії:

1.	<i>М. Грушевський.</i> Б. Хмельницький	0·20	К
2.	<i>Курцій Руф.</i> Фільотас	0·20	"
3.	<i>В. Наумович.</i> Величина звідняного світа	0·15	"
4.	<i>Панас Мирний.</i> Лови	0·06	"
5.	<i>І. Пулюй.</i> Непропаща сила	0·20	"
6.	<i>М. Грушевський.</i> Бех-Аль-Джугур	0·10	"
7.	<i>І. Раковський.</i> Вік нашої землі	0·10	"
8.	<i>А. Чехов.</i> Каштанка	0·15	"
9.	<i>М. Драгоманів.</i> Мик. Ів. Костомарів	0·15	"
10.	<i>Е. Золя.</i> Напад на млин	0·20	"
11.	<i>І. Пулюй.</i> Нові і перемінні звізди	0·15	"
12.	<i>Г. Квітка.</i> Маруся, (друге виданє)	0·50	"
13.	<i>М. Левицький.</i> Умова для селян. спілок	0·20	"
14.	<i>П. Куліш.</i> Орися (вичерпанє)	0·06	"
15.	<i>М. Кистяковська.</i> Іван Гус	0·20	"
16.	<i>О. Стороженко.</i> Оповіданя. I	0·20	"
17.	<i>В. Барвінський.</i> Досліди з поля статист.	0·20	"
18.	<i>В. Короленко.</i> Ліс шумить	0·20	"
19.	<i>І. Франко.</i> Шевченко в поль. рев. легенді	0·40	"
20.	<i>В. Гіло.</i> Кльод Ге	0·25	"
21.	<i>Е. Еган.</i> Руські селяни на Угорщині	0·25	"
22.	<i>Н. Мирний.</i> Лихий попутав	0·40	"
23.	<i>А. Д. Уайт.</i> Розв'ї географіч. поглядів	0·30	"
24.	<i>Ів. Франко.</i> Украдене щастє (вид. 2 ге)	0·56	"
25.	<i>С. Єфремов.</i> Націон. питанє в Норвегії	0·30	"
26.	<i>П. Ніщинський.</i> Гомерова Іліяда (I пісня)	0·30	"
27.	<i>М. Драгоманів.</i> Два учителі	0·10	"
28.	<i>Е. Золя.</i> Повінь	0·30	"

29.	<i>С. Томашівський</i> Кнївська козач. 1855 р.	0-10	К
30.	<i>П. Ніщинський</i> . Гомерова Іліяда (2 пісня)	0-35	"
31.	<i>Т. Масарик</i> . Ідеа: и гуманности . . .	0-35	"
32.	<i>Люкїян</i> . Юпітер у клопотах . . .	0-35	"
33.	<i>М. Костомарів</i> . Пись. до ред. „Колокола“	0-20	"
34.	<i>М. Гоголь</i> . Вій друге вид.) . . .	0-60	"
35.	<i>І. Раковський</i> . Вулькани . . .	0-20	"
36.	<i>І. Фльобер</i> . Іріодяда . . .	0-30	"
37.	<i>О. Терлецький</i> . Москвофіли й народовці	0-30	"
38—39.	<i>І. Тургенєв</i> . Ася . . .	0-40	"
40.	<i>Л. Боровиковський</i> . Маруся . . .	0-25	"
41—42.	<i>Данте Алїгері</i> . Пекло, пісня I—X.	0-40	"
43—45.	<i>В. Олехнович</i> . Раси Європи . . .	0-70	"
46—48.	<i>Л. Толстой</i> . Крайцерова соната (вч.)	0-90	"
49—50.	<i>О. Бодяньський</i> . Українські казки.	0-50	"
51.	<i>Е. Золя</i> . Смерть Олівіє Бекаїля . . .	0-25	"
52.	<i>А. Уайт</i> . Розвій астроном. поглядів . . .	0-45	"
53.	<i>П. Ніщинський</i> . Гомерова Іліяда (3 піс.)	0-25	"
54.	<i>А. Міцкевич</i> . Лист до гал приятелїв . . .	0-45	"
55—56.	<i>Л. Толстой</i> . Смерть Івана Ілїча . . .	0-55	"
57.	<i>В. Брайтенбах</i> . Біольогія в XIX в. . .	0-25	"
58—59.	<i>М. Горький</i> . На дні життя . . .	0-70	"
60—61.	<i>М. Верн</i> . Біблія, студія . . .	0-40	"
62—63.	<i>Г. Кляїст</i> . Маркіза О.	0-40	"
64.	<i>М. Карєєв</i> . Фільософія історії . . .	0-25	"
65—67.	<i>Ф. Достоевський</i> Грач	1-50	"
68.	<i>Ш. Сеньобо</i> . Міжнарод. революц. партії	0-40	"
69—71.	<i>І. Тургенєв</i> . Весняні води	1-30	"
72.	<i>А. Д. Уайт</i> . Розвій поглядів на лихву	0-30	"
73—74.	<i>П. Кулїш</i> . Українські оповіданя . . .	0-90	"
75.	<i>Ф. Ляссаль</i> . Про суть конституції . . .	0-30	"
76—77.	<i>А. Шамїсо</i> . Петро Шлеміль	0-70	"
78.	<i>М. Драгоманів</i> . Літ.-сусп. партії в Гал.	0-40	"
79.	<i>Д. Мордовець</i> . Оповіданя	0-60	"
80.	<i>О. Кониський</i> . Листи про Ірляндію . . .	0-45	"
81—82.	<i>І. Левицький</i> . Гуморески	0-75	"
83.	<i>Ю. Візнер</i> . Жїте рости у морі	0-15	"
84—85.	<i>П. Ніщинський</i> . Гомер. Іліяда, IV-VI	0-80	"

86.	<i>В. Антонович.</i> Польсько-укр. відносини	0 41
87	<i>І. Тургенєв</i> Муму	0 32
88—90.	<i>А. Крижський</i> Мусулманство і його будучність	1 70
91—2.	<i>О. Стороженко.</i> Оповідання. II.	1 10
93.	<i>А. Д. Уайт.</i> Розмови з Л. Толстим	0 30
94—6.	<i>Ф. Купер.</i> Звіробійник	1 60
97	<i>8 О. Вайсмаєр.</i> Про туберкульозу.	0 90
99—100.	<i>О. Стороженко</i> Оповідання. III.	0 85
101.	<i>Л. Толстой.</i> Схаменіть ся (вечеряне)	
102—3.	<i>В. Гаршин.</i> З війська. Опов.	0 80
104—5.	<i>Л. Фер.</i> Будда і Буддизм	0 80
106—7.	<i>С. Круть.</i> Записки з рос-тур. війни	1 10
108.	<i>М. Кос.</i> Про полові справи (з видане)	0 50
109—10	<i>М. Козловський.</i> Мрти й кипариси	0 90
111.	<i>Моріс Верн.</i> Євангеліє, студія	0 40
112—3.	<i>Л. Толстой.</i> Севастополю. оповід.	1 20
114.	<i>В. Антонович.</i> Чари на Україні	0 45
115—7.	<i>Тисяча й одна ніч. I.,</i> друге вид.	1 60
118.	<i>І. Тен.</i> Нариси із старинного світа	0 65
119—20.	<i>О. Стороженко</i> Оповідання. IV.	0 80
121.	<i>М. Драгоманів</i> Козаки	0 30
122.	<i>П. Куліш</i> Листи з хутора	0 50
123.	<i>Ф. Стрко.</i> Таїас Шевченко і його думки про громадське житє	0 60
124—6.	<i>Тисяча й одна ніч II.</i>	1 40
127.	<i>III. Сеньобо.</i> Церква й католицькі пар- тії в XIX ст.	0 45
128—9.	<i>Л. Толстой.</i> Кавказькі оповідання	1 00
130.	<i>Л. Маячанець</i> Про шлюб на Україні	
131—2.	<i>І. Тургенєв.</i> Кляча Міліч	
133—4.	<i>Е. Цеклер</i> Єзуїти	
135—6.	<i>І. Франко.</i> Semper tunc (поезії)	
137	<i>8 А. Д. Уайт.</i> Розвій поглядів на вселенну	
139—141.	<i>Тисяча й одна ніч. III.</i>	
142.	<i>Др. А. Форель.</i> Про алкоголь	0 20
143.	<i>С. Черкасенко</i> Хвилини, поезії	0 56

Др. Від монархії до республіки.	0:40	К
Зеленко. Страчене житє.	0:56	"
Богданівський. Шляхта ходачкова.	0:70	"
Богданівський. Соколики.	0:80	"
Левчицький. Дурисвіти.	0:80	"
Франко. Зівяле листє.	1:40	"
Мевестюк. Кандидат, комедія.	0:9	"
Франко. Панські жарти.	0:90	"
Франко. Вавилонські гимни.	0:60	"
Франко. Мойсей.	0:60	"
І. Франко. Панщина.	1:00	"
158. Тисяча й одна ніч. IV.	1:80	"
І. Франко. Из літ мові молодости (поезії)	1:40	"
В. Панейко. Олігархія і демократія.	0:40	"
Орест Левчицький. Несподіваний шлюб	0:60	"
Др. М. Лозинський, Тим, що від нас відійшли (друкує ся).		

Λ,30

ΠΡΟΒΕΡΕΝΟ
C/Φ. 1987

B1631

1992

2005

169096

B 1524

B 1.631